

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΜΙΑΤΟΣ ΣΥΡΜΟΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Φροντιστήριο της Τραπεζούντας
- β. ΕΑΠ
- γ. Συνθήκη φιλίας και συνεργασίας Κεμάλ- Μπολσεβίκων

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τις χρονολογίες / ημερομηνίες στη στήλη Β [δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν]

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Συνθήκη ειρήνης Λοζάνης	A. 1906
2. Σύσταση Γενικής Διεύθυνσης Ανταλλαγής Πληθυσμών	B. 1880
3. Συμφωνία Άγκυρας	Γ. 24 Ιουλίου 1923
4. Οργανικός Νόμος	E. 1924
5. Κήρυξη επανάστασης στο Θέρισο	ΣΤ. 30 Ιανουαρίου 1923
6. Α΄ παγκόσμιο παν-ποντιακό συνέδριο στη Μασσαλία	Z. 1930
7. Σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών Λοζάνης	H.10 Μαρτίου 1905
8. Εγκατάσταση ελληνικού τυπογραφείου στην Τραπεζο	Θ.1900
9. Έναρξη αρμοστείας Αλέξανδρου Ζαΐμη στην Κρήτη	I. 1928
10. Σύμβαση Άγκυρας	K. 1925
	Λ.1927
	M.1918

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες οι επιπτώσεις στην Ελλάδα από την άφιξη των προσφύγων στην εθνολογική σύσταση της χώρας και στην αγροτική της οικονομία;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Τι γνωρίζετε για τη δίχρονη προεδρία του Χρυσανθου στην Τραπεζούντα (μονάδες 10) και τις διαπραγματεύσεις του με τους Αρμενίους στο Εριβάν (μονάδες 3) ;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Να αναφερθείτε στη διάσταση γηγενών και προσφύγων:

α] στον οικονομικό τομέα (μονάδες 3)

β] στον κοινωνικό τομέα (μονάδες 10)

γ] στον πολιτικό τομέα (μονάδες 12)

Να απαντήσετε συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Καθ' όλη τη δεκαετία του 1920 ο προσφυγικός κόσμος υπήρξε η σταθερότερη, συμπαγέστερη και μαζικότερη εκλογική βάση της βενιζελικής παράταξης. (Κατά προέκταση, δε, επειδή η μεγάλη πλειονότητα των προσφύγων εγκαταστάθηκαν στη βόρεια Ελλάδα, στις λεγόμενες Νέες Χώρες, οι περιοχές αυτές κατέστησαν εκλογικό φέουδο των βενιζελικών.) Χαρακτηριστικό είναι πως απειροελάχιστοι πρόσφυγες φιλοξενήθηκαν όλο αυτό το διάστημα σε συνδυασμούς αντιβενιζελικών κομμάτων (και αυτό, όποτε και στο βαθμό που έγινε, προκαλούσε ενδοπαραταξιακές αντιρρήσεις και γκρίνιες)... Υπήρχαν προσφυγικά εκλογικά τμήματα ή τμήματα σε προσφυγικές συνοικίες, όπου δεν βρισκόταν ούτε μια ψήφος (!) για κόμμα της αντιβενιζελικής πολιτικής οικογένειας.

Θανάσης Διαμαντόπουλος, 10 και μία δεκαετίες πολιτικών διαιρέσεων. Οι διαιρετικές τομές στην Ελλάδα την περίοδο 1910-2017, 2ο τεύχος, Η δεκαετία του 1920, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο, 2017, σ.78.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Κάθε φορά που τα πολιτικά πάθη οξύνονταν και οι πολιτικές συνθήκες το ευνοούσαν, η εχθρότητα γηγενών που ανήκαν στο αντιβενιζελικό στρατόπεδο εύκολα διοχετευόταν στις τοπικές κοινωνίες. Το αποκορύφωμα αυτών των αντιθέσεων υπήρξαν οι βίαιες ταραχές που ξέσπασαν στη Μακεδονία μετά την καταστολή του βενιζελικού κινήματος το Μάρτιο του 1935, οι οποίες απέκτησαν τη μορφή απροκάλυπτου πογκρόμ [*] εναντίον του προσφυγικού στοιχείου εκ μέρους οπλισμένων αντιβενιζελικών ομάδων. Επιγραμματικά, η πολιτική συμπεριφορά των προσφύγων, ανθρώπων που περίπου για μία δεκαετία εκφράστηκαν πολιτικά σχεδόν αποκλειστικά μέσα από τη βενιζελική παράταξη, λειτούργησε σαν καταλύτης προς την κατεύθυνση της όξυνσης παθών που ο Διχασμός του 1916 είχε γεννήσει και η Δίκη των Έξι πολλαπλασίασε. Η σχεδόν ολοκληρωτική στήριξη που παρείχαν οι πρόσφυγες στο βενιζελικό στρατόπεδο μέχρι το 1930 οδήγησε τμήμα του αντιβενιζελικού

στρατοπέδου να τους θεωρεί διττή απειλή: απειλή για τα οικονομικά του συμφέροντα και, παράλληλα, για την πολιτική κυριαρχία της παράταξης. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι το πολιτικό πρόταγμα της αντιπαράθεσης είναι κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου αυτό που κυρίως απασχολεί την ελληνική κοινωνία, το υπόβαθρό της ουσιαστικά δεν έπαψε ποτέ να είναι πολιτισμικό και οικονομικό.

* πογκρόμ = μαζική και οργανωμένη επίθεση εναντίον κάποιας συγκεκριμένης ομάδας ατόμων

Κατσάπης Κωνσταντίνος, «Αντιπαράθεσεις μεταξύ Γηγενών και Μικρασιατών Προσφύγων στην Ελλάδα», 2002, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Μας έφεραν στην Κέρκυρα, μας έβαλαν στο φρούριο, στις εκεί παράγκες. Μεγάλο Σάββατο ήτανε. Έρχεται ένας αέρας και τις παίρνει τις παράγκες. Τί να κάνουμε; Πήγαμε στην εκκλησία του Αϊ-Γιώργη, εκεί κοντά. [...] Στην αρχή δεν ταιριάζαμε με τους Κερκυραίους. Άλλες συνήθειες αυτοί, άλλες συνήθειες εμείς. Γλώσσα δεν ξέραμε, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε μαζί τους. Μετά όμως τα φτιάξαμε. Πολλά συνοικέσια έγιναν Κερκυραίοι πήραν προσφυγοπούλες.

(Μαρτυρία Ελένης Μαναήλογλου από το Ικόνιο). Η Έξοδος (έκδοση του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών), τόμ. Β', σ. 348-349.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Οι οικονομικές διαστάσεις της αντίθεσης μεγεθύνονταν μέσα σε κλίμα αμοιβαίας καχυποψίας, κάθε φορά που οι κρατικές υπηρεσίες λάμβαναν μέτρα στήριξης είτε της μιας είτε της άλλης κοινωνικής ομάδας. Για τους γηγενείς οι συνθήκες εγκατάστασης των προσφύγων ήταν εξαιρετικά ευνοϊκές, καθώς τους χορηγήθηκαν από την Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων γεωργικά εργαλεία, ζώα, χρηματικές και άλλες ενισχύσεις με σκοπό τη στήριξή τους και την αύξηση της παραγωγής. Από την άλλη πλευρά, οι πρόσφυγες παρατηρούσαν το 1928 ότι οι σεισμόπληκτοι της Κορίνθου είχαν από τις κρατικές υπηρεσίες καλύτερη μεταχείριση στα προβλήματα που και οι ίδιοι αντιμετώπιζαν, όπως αυτό της διατροφής και της περίθαλψης. Σε όλα τα παραπάνω θα πρέπει να προσθέσουμε το σκληρό ανταγωνισμό που υπήρξε ανάμεσα στα δύο στοιχεία, τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στο υπόλοιπο φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Για πάρα πολλούς εργαζόμενους οι πρόσφυγες ήταν υπεύθυνοι για την ουσιαστική μείωση των αποδοχών τους, μια και αποτελούσαν φτηνό εργατικό δυναμικό που επέτρεψε τη συμπίεση των ημερομισθίων τους προς τα κάτω. Ένα κομμάτι του ντόπιου πληθυσμού εγκατέλειψε σύντομα τις μικρές επαρχιακές πόλεις και μετακινήθηκε στην Αθήνα εξαιτίας της οικονομικής ανασφάλειας που προκάλεσε η προσφορά φτηνών εργατικών χεριών από τους πρόσφυγες. Την πραγματικότητα αυτή επιβεβαίωνε το Διεθνές Γραφείο Εργασίας το 1929 όταν παρατηρούσε ότι «οι μισθοί στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά χαμηλοί εξαιτίας της αφθονίας εργατικής δύναμης που προέρχεται από τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας». Φαινόμενα καχυποψίας και αντιπαλότητας ανάμεσα στις δύο ομάδες εμφανίστηκαν ακόμα και στους κόλπους της Εκκλησίας. Η εφημερίδα *Προσφυγικός Κόσμος* διαπίστωνε το 1927 ότι «πρόσφυξ εφημέριος, διδάκτωρ θεολογίας, αγαπώμενος και εκτιμώμενος παρά των ενοριτών του [...] επαύθη άνευ τινός αιτίας από την θέσιν του διά να εξοικονομηθή με αυτήν άλλος γηγενής ιερεύς». Όχι σπάνια, καταστηματαρχες διαμαρτύρονταν για τους όρους με τους οποίους λειτουργούσαν πολλές επιχειρήσεις προσφύγων, ενώ παράλληλα όσο

αυξανόταν ο οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ τους τόσο αυξανόταν και η δυσαρέσκειά τους. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να αναζητηθούν τα αίτια για τον εμπρησμό το 1936 προσφυγικών σπιτιών και καταστημάτων στο Βόλο, παρά το γεγονός ότι η ενέργεια αυτή αποδόθηκε στην αντιπροσφυγική υστερία που είχε καλλιεργήσει ο αντιβενιζελικός Τύπος.

Κατσάπης Κωνσταντίνος, «Αντιπαραθέσεις μεταξύ Γηγενών και Μικρασιατών Προσφύγων στην Ελλάδα», 2002, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Μ. Ασία

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

- α. τι προέβλεπε το κείμενο των μεταρρυθμίσεων (1906) στο οποίο κατέληξαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ του Βενιζέλου, της ελληνικής κυβέρνησης και των Μεγάλων Δυνάμεων για το κρητικό ζήτημα (μονάδες 15) και
- β. πότε πραγματοποιήθηκαν οι μεταρρυθμίσεις αυτές και ποια η σημασία τους για την ολοκλήρωση του εθνικού οράματος των Κρητών;

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Με βάση την έκθεση της διεθνούς επιτροπής οι Ευρωπαίοι εκπρόσωποι κατέληξαν σε δύο διαπιστώσεις: α) η μόνη βιώσιμη λύση για το Κρητικό ζήτημα ήταν η ένωση και β) η στάση του πρίγκιπα Γεωργίου παρεμπόδιζε την ομαλή, προσωρινή έστω, διαρρύθμιση των εσωτερικών πολιτικών πραγμάτων του νησιού. [...]

Όσον αφορά στα θέματα εσωτερικής διοίκησης της Κρήτης αποφασίστηκε : α) η αποχώρηση των διεθνών στρατευμάτων μετά την αποκατάσταση της τάξης στο νησί, β) η αναδιάρθρωση της χωροφυλακής και η δημιουργία πολιτοφυλακής από Έλληνες αξιωματικούς που θα διαγράφονταν από τις τάξεις του Ελληνικού στρατού, γ) η χορήγηση νέου δανείου 9.300.000 γαλλικών φράγκων και η αναστολή έως το 1911 της πληρωμής των τόκων του αρχικού δανείου, δ) η αναθεώρηση του κρητικού συντάγματος, ε) η εκχώρηση στον βασιλιά της Ελλάδας του δικαιώματος να διορίζει εκείνος τον ύπατο αρμοστή έπειτα από έγκριση των Δυνάμεων.

Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις, παρότι απέκλειαν την ένωση, θεωρήθηκαν σημαντικό βήμα προς την ενωτική κατεύθυνση και νίκη της αντιπολίτευσης, η οποία έβλεπε τις προσδοκίες της να δικαιώνονται. Ο πρίγκιπας Γεώργιος αρχικά αρνήθηκε να δεχτεί εφαρμογή των αρχών του συνταγματικού πολιτεύματος επικαλούμενος «εθνικούς κινδύνους». Όταν διαπίστωσε όμως την εμμονή των Μεγάλων Δυνάμεων στις αποφάσεις τους και στην ευθυγράμμιση με αυτές της ελληνικής κυβέρνησης Θεοτόκη, υποχρεώθηκε να υποβάλει την παραίτησή του.

Ιστορία των Ελλήνων, τομ 14, εκδ. Δομή

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Βενιζέλος χαιρέτισε το γεγονός της εκκένωσης (1909) της Μεγαλονήσου από τα τελευταία ευρωπαϊκά στρατεύματα από τις στήλες του «Κήρυκα» :

«Από επτά όλων αιώνων, αφ' ης η Κρήτη κατελήφθη υπό των Ενετών, πρώτην φοράν από της χθες (15 Ιουλίου) το κρητικόν έδαφος δεν πατείται υπό ξένου στρατιώτου. Βεβαίως τα ευρωπαϊκά στρατεύματα

δεν κατείχον την νήσον ως Κατακτηταί, ἀλλ' ως Ἐλευθερωταί και Προστάται. Παρά την ιδιότητάν των ὁμως ταύτην τα ευρωπαϊκά στρατεύματα εἶχον και την ιδιότητα των Κηδεμόνων, υπό την κηδεμονίαν δε ταύτην η ελευθερία ημών και η αυτοτέλεια εἶχον τόσην πραγματικήν αξίαν, ὅσην ἐκάστοτε προηρείτο να ἀποδίη αὐτή η ευμένεια των προστατών. Ὑπάρχουν οἱ κηρύττοντες, ὅτι οὐδέν ουσιαστικῶς ἐκερδίσαμεν διότι την στρατιωτικήν κατοχήν ἀντικατέστησεν η παρουσίαν των φυλακίδων. Ἀλλά μόνον οἰκτρὰ παρερμηνεία των πραγμάτων δύναται να ὁδηγή εἰς τοιαύτας κρίσεις. Ἡ στρατιωτική κατοχή ἤρθη ἐξ ολοκλήρου και συν αὐτή, ἐκλειπούσης της συγκυριαρχίας των Δυνάμεων, ἀνέκυψεν ἀδέσμευτα η κυριαρχία του κρητικῆς λαοῦ.»

Κ. Σβολόπουλος, ΙΕΕ, τομ. ΙΔ', σελ. 215

Ευχόμαστε επιτυχία!!!